

SKIVEKOMMUNE

Til fagpersoner

BEKYMRENDE SKOLEFRAVÆR

**ET FÆLLES ANSVAR
EN FÆLLES OPGAVE**

***Det handler om
sammenhæng!***

Indhold

Formål og mening	side	3
En sammenhæng er mere end det, vi ser		4
Hvordan kan vi forstå skolefravær?.		5
Opmærksomhed – hvad kan føre til skolefravær?		6
Risikofaktorer, som du sikkert kender		7
Forebyggende temaer i skolen		8
Opmærksomhed, forpligtelse og ansvar kan foregribe		10
Hurtig indsats er vigtig fordi..		11
Opmærksomhed og hurtig indsats fordi..		12
Hvad kan eleven gøre?		13
Hvad kan forældrene gøre?		14
Hvad kan skolen gøre – forebyggende?		15
Hvad kan skolen gøre - foregribende?		16
Hvad kan skolen gøre – indgribende?		17
Hvem kan hjælpe? (PPR)		18
Hvem kan hjælpe? (Familiesektionen)		19
En helhedsorienteret forståelse og tilgang er vigtig fordi..		20
Skema		21
Motivation for forandring		23
Erfaringer har lært os..		24
Flere erfaringer		25
Serviceoven §153, stk. 1		26
Bekymrende skolefravær og ansvar (Skive Kommune)		27
Relevant lovgivning		28
Litteratur og inspiration		29

Formål og mening:

Bekymrende skolefravær er et velkendt fænomen og kan være en kompleks problemstilling, hvor det, vi ser, ofte kun udgør en lille del af en større sammenhæng. En god forståelse er forudsætningen for en sammenhængende og holdbar løsning. Det forholder sig sådan, at forskellige problemforståelser og relationer aktørerne imellem ofte udgør en vedligeholdende faktor i forhold til langvarigt skolefravær.

- Forståelse – når vi forstår, giver det mening
- Mening – når det giver mening, kan vi håndtere det
- Håndtering – når vi kan håndtere det, så vokser vi
- Tid – Alting tager sin tid!

Oplevelse af sammenhæng styrker *mestring*

(A. Antonovsky red.)

- *En sammenhængende tværfaglig indsats*

En sammenhæng er mere end det, vi ser!

Håndtering/mestring

- Beskrivelse af situationen

Samarbejde – hvad kan være Hjælpsomt?

Kommunikation - gensidige påvirkninger

Relationer og gensidige reaktionsmønstre

Anerkendelse af sig selv og den anden – hvordan?

Derfor er analysen og forståelsen vigtig!

Hvordan kan vi forstå skolefravær?

Skolefravær er et udtryk for en sårbarhed, der knyttet mange følelser op på hos eleven og mennesker omkring eleven.

Christian Stewart-Ferrer inddeler årsager til bekymrende skolefravær som følgende (red.):

1. Skolevægtring/skolefobi

når barnet/den unge oplever eller giver udtryk for angstrelateret ubehag (præstationspres, angst, mobning, passe på mor eller far)

2. Skoletilbageholdelse

når barnet/den unge tilbageholdes aktivt/passivt af forældrene (konflikter mellem skole og hjem eller et forældrebehov/-funktion)

3. Skulkning

når barnet undgår skolen (adfærdsforstyrret udvikling)

Opmærksomhed

- hvad kan føre til skolefravær?

SKIVEKOMMUNE

Risikofaktorer, der kan være vilkår, der kan føre til skolefravær.

- Familiemæssige omstændigheder
- Udviklingsmæssig forsinkelse
- Følelsesmæssige udfordringer
- Relationelle udfordringer
- Skole og miljømæssige udfordringer
- Iboende handicaps

(Mennuti, Christner & Freeman, 2012, p. 11)

Beskyttelsesfaktorer og relationer har nær forbindelse, som sammen med forståelse af risikofaktorerne kan udgøre beskyttelsesfaktorer i sig selv – eksempelvis:

- Risikoen for skolefravær kan reduceres ved direkte kontakt
- At der tages højde for risikofaktorer i relationen til barnet/den unge
- Opmærksomhed på og forstyrrelse af kædereaktioner fra risikofaktorer i forhold til belastning/lidelse
- Forebyggelse igennem tidligst opståede risikofaktorer

(Ibid p. 13-21).

Risikofaktorer, du sikkert kender:

- Socioøkonomiske vilkår, forældreholdninger, forældrekontrol o.l.
- Lavt selvværd - personligt, socialt og/eller fagligt
- Undgåelsesadfærd - vurderingssituationer (fagligt, socialt)
- For høje eller store krav og forventninger fra omverdenen – undgåelse af skolerelaterede stimuli (tristhed, ængstelse, stress)
- For lave krav og forventninger fra andre (relationelt)
- Opmærksomhed (separationsangst?)
- Eleven søger efter forstærkede stimuli udenfor skolen – venner, aktiviteter, TV, PC o.l. (skulk)
- Manglende motivation (relationelt, didaktisk)
- Dårlige karakterer og manglende anerkendelse (relationelt, didaktisk)
- Eksklusion/isolation af og fra kammerater/voksne (relationelt)
- Komplicerede relationer til en anden/andre (relationelt)
- Fortællinger om eleven/barnet, som det ikke genkender sig selv i (relationelt)
- Belastninger omkring eller i barnet (læringsmæssige udfordringer, iboende handicaps, diagnose)

Forebyggende temaer i skolen:

- Klasseledelse
- Relationer
- Didaktisk
- Forældresamarbejde

(fra: Inklusion i skolen)

- ***Det handler om ressourcefremmende trivsel, motivation, og sammenhængende læring!***

Trygge og tillidsfulde relationer er ressourcefremmende

Opmærksomhed, forpligtelse og ansvar kan foregribe:

Ifølge Christian Stewart-Ferrer kan elevers fravær i skolen vise sig på følgende måder:

- **Mentalt fravær** (stresstilstand/overbelastning), som kan føre til skolefravær
- **Delvist fravær**, hvor eleven
  - a) *kommer for sent*
  - b) *går hjem i utide*
  - c) *er til stede sidst på skoledagen*
- **Fravær hele dage**
- **Fravær/fraværs mønstre** over tid.

Hurtig indsats er vigtig, fordi:

- Relationerne til voksne og kammerater i barnets/den unges hverdag kan påvirkes/belastes ved langvarigt fravær
- De sociale og faglige læringsmæssige ressourcer kan påvirkes/reduceres
- Skolefravær kan marginalisere – barnet/eleven glider ud af fællesskabet
- Der kan opstå et personligt forstærkende ubehag, ensomhed, utilstrækkelighedsfølelse, frygt, angst og depression
- Skyldfølelser i elevgruppen
- Kammeraterne kan miste tiltro til barnet/den unge.
- Problemet vokser som tiden går
- Løsningen kompliceres som tiden går.

To fraværsdage om måneden bliver til 20 fraværsdage på et skoleår – og i et skoleliv bliver det til et helt skoleår!!!

Opmærksomhed og hurtig indsats fordi:

- 1/3 ser ud til at komme til at klare sig
- 1/3 ender med visse sociale, arbejdsmæssige og psykiatriske vanskeligheder
- 1/3 ender ved langvarig skolefravær/-vægning med sociale, arbejdsmæssige og psykiske/psykiatriske vanskeligheder

(Kearney et al., 2006,/C.A. Stewart-Ferrer)

- Derfor er analysen, forståelsen, samarbejdet og indsatsen vigtig!

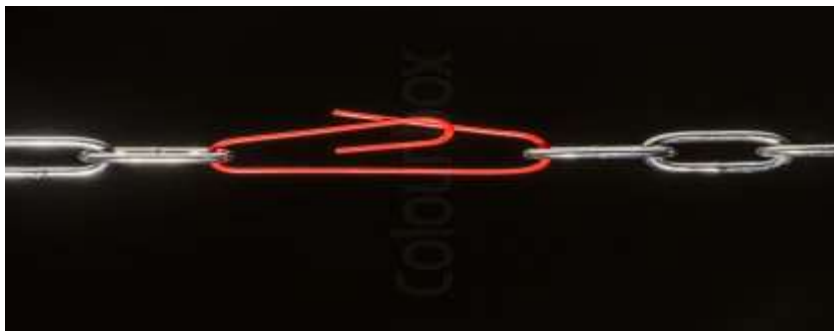

Hvad kan eleven gøre?

SKIVEKOMMUNE

- Udtrykke egen forståelse af sit skolefravær
- Udtrykke sit eget perspektiv
- Udtrykke fraværets funktion
- Udtrykke egne bekymringer
- Udtrykke egne tanker og reaktioner
- Udtrykke, hvad der kan være til hjælp

Hvad kan forældrene gøre?

Forældrene har afgørende betydning for barnet/eleven og for samarbejdet. Det betyder, at forældrenes rolle i samarbejdet på alle niveauer er forbundet med et særligt ansvar og en særlig forpligtelse. Forældrene skal:

- Kontakte skolen ved bekymringer
- Kontakte egen læge ved somatiske lidelser
- Forventningsafstemme og udtrykke egne behov
- Bidrage med informationer til forståelse (se indad, forstå betydningen af forældreren, børneperspektivet m.m.)
- Indstille sig på forandringsprocesser og ansvar
- Understøtte og forpligte sig på aftaler med barnet/den unge, skolen m.fl.
- Indstille sig på at modtage hjælp i et forpligtende samarbejde med fagfolk

Hvad kan skolen gøre?

Forebyggende:

- Tydelige målsætninger og forventninger (skolens forventninger til skolefremmøde - fast punkt på team- og forældremøder)
- Betydningen af fremmøde kan italesættes overfor såvel elever som forældre (daglig registrering/protokolføring – signalerer, at alle elevers fremmøde har betydning)
- Forventningsafstemning til både elever og forældre (skriftlighed tydeliggør forventninger)
- Handleplan for systematisk indsats ved fravær på alle niveauer
- Klasseledelse
- Relationer i skolen
- Afstemte krav, forventninger og muligheder (didaktik)
- Forældresamarbejde
- Inddrage tilbagemeldingerne fra sundhedsplejens undersøgelser og samtaler med eleverne i arbejdet med trivselen i klassen.

Hvad kan skolen gøre?

Foregribende:

- Belyse og dokumentere systematik/mønstre i skolefraværet
- Stafetlogmøder på niveau1 og 2
- Indsats vedr. klasseledelse, relationer i skolen, afstemme krav og forventninger didaktisk og forældre-/skole-hjem samarbejdet
- Inddragelse af resourcepersoner (forældre, AKT-vejleder, skolesocialrådgiver, PPR, UU-vejleder, sagsbehandler, sundhedsplejerske)
- Samarbejde mellem skoleleder, lærer og elev
- Fokus på børneperspektivet vedr. fraværet (aktørperspektiv - Hvordan oplever/udtrykker eleven sig om fraværet/årsagen/funktion/fordele/ulemper?)
- Hvad oplever forældrene i forhold til fraværet?
- Gør brug af analyseskemaer/børnelineal/stafetlog (Ressource og relationsfokus samt tydeliggørelse af udviklende og vedligeholdende faktorer for fraværet)
- Udarbejd en tydelig og overskuelig handleplan/aftalekontrakt (stafetlog)
- Vedr. overbygningselever (fra 7. kl.) er der mulighed for at samarbejde og hente hjælp fra Tambohus
- Det forpligtende ansvar.

Hvad kan skolen gøre?

Indgribende:

- Afholdelse af stafetlogmøder; niveau 3 med deltagelse af forældre, skole og relevante interne og eksterne fagpersoner
- Underretning til Familiesektionen

Hvem kan hjælpe?

PPR

- Samarbejde/sparre med skolen
- Afklaring, afklarende samarbejde, afklarende samtaler
- Bidrage med analyse til forståelse af problemstillingen
- Undersøgelse (baggrund og forståelse)
- Understøtte det relations- og ressourcefremmende samarbejde/handleplaner/udviklingsprocesser
- Rette fokus på børneperspektivet
- Understøtte udviklingsplaner – for barnet/eleven i skolen og for samarbejdet
- Koordinere ansvars- og indsatsområder
- Deltage konsultativt ved stafetlogmøder (opfølgning på processer)
- Supervision
- Understøtte organisering
- Råd og vejledning
- Udredning
- Henvise til andre fagpersoner og instanser
- Specifikke tiltag (Cool Kids, Marte Meo v. PPR m.m.).

Hvem kan hjælpe?

Familiesektionen

- Skolesocialrådgiver eller sagsbehandler
- Samarbejde/sparre med familien/hjemmet
- Råd og vejledning
- Rette fokus på familiens rolle
- Rette fokus på børneperspektivet
- Bidrage med analyse til forståelse i forhold til familien/hjemmet
- Handleplaner/udviklingsplaner
- Undersøge (baggrund, forståelse og tiltag)
- Koordinere ansvars- og indsatsområder
- Deltage konsultativt ved stafetlogmøder (opfølgning på processer)
- Henvise til/inddrage forældre og andre fagpersoner (indsats i familien/hjemmet)

En helhedsorienteret forståelse og tilgang er vigtig, fordi:

- Det handler om et barn/en ung, der ikke trives
- Det handler om et barns relationer til andre omkring sig
- Det handler om et barns ressourcer
- Det handler om et barns lærings- og udviklingsmuligheder
- Det handler om et barns liv på både kort og/eller lang sigt
- Det handler om forståelse og omsorg
- Det handler om ansvar

- i et forpligtende samarbejde.

Forebyggende, foregribende eller indgribende?

Organisering

Vedligeholdelsesfaktorer

Beskyttelsesfaktorer

Relationer

Vedligeholdelsesfaktorer

Beskyttelsesfaktorer

Didaktik

Vedligeholdelsesfaktorer

Beskyttelsesfaktorer

Forældresamarbejde

Vedligeholdelsesfaktorer

Beskyttelsesfaktorer

Udviklings-/handleplan/ samarbejdsskema

<h2>Organisering</h2> <p>Beskrivelse</p> <p>Tiltag</p> <p>Effekt</p> <p>Evaluering</p>	<h2>Relationer</h2> <p>Beskrivelse</p> <p>Tiltag</p> <p>Effekt</p> <p>Evaluering</p>
<h2>Didaktik</h2> <p>Beskrivelse</p> <p>Tiltag</p> <p>Effekt</p> <p>Evaluering</p>	<h2>Forældresamarbejde</h2> <p>Beskrivelse</p> <p>Tiltag</p> <p>Effekt</p> <p>Evaluering</p>

Motivation for forandring – en proces.

Fremgang

Førovervejelse

Overvejelse

Forberedelse til handling

Handling

Vedligeholdelse

Afslutning (mestring)

Tilbagegang

(Menuti, Christner, Freeman, (2012) p. 13.

Erfaringer har lært os:

Der mangler forskningsbaseret og sikker viden om, hvilke former for intervention, der har effekt. Vi har i forskellige sammenhænger fået forskellige erfaringer i forhold til arbejdet med skolevægring.

- At analysen er vigtig for samarbejdet
- At tålmodighed er en dyd (forståelse, mening, håndtering, tid – sammenhæng)
- At være en bevidst rollemodel kan være ressourcegivende – håndtering (spejling)
- Trykghedsgivende rammer fremmer ressourcerne
- Handleplan og tidsafgrænsning for løbende opfølgning og evaluering af en aftalt periode er betydningsfuldt - tid
- Enkle, tydelige trinvis forventninger og aftaler har stor betydning
- At pres hæmmer og puf fremmer muligheder for fremmøde
- At kammeraterne bekymrer sig – forståelse og mening
- At det er i orden, at kammeraterne spørger – også til graden af "pjækkeri" - forståelse og mening samt håndtering
- At have modet til at tydeliggøre alvoren – forståelse og håndtering
- At samtale om et højt fravær med fordel kan tage udgangspunkt i antal fraværsdage, og hvad det betyder på kort og langt sigt – tydelighed og fælles forståelse

Flere erfaringer:

- Fælles forståelse og accept er afgørende vigtigt
- At tale i et klart, respektfuldt og forståeligt sprog – med henblik på samarbejde i forhold til forståelse, mening og håndtering
- At forældresamarbejde og -ansvar er afgørende vigtigt – forståelse og håndtering
- At forståelse, ansvar og et forpligtende samarbejde er afgørende vigtig
- Konstruktive og respektfulde samtaler med forældre er en vigtig forandringskilde
- Børn/unge falder til ro og samarbejder, når de oplever voksenansvar og sammenhæng
- Kvalitet i samarbejde og sammenhæng former udviklingen
- Gensidig forpligtelse fremmer ressourcer for alle parter
- At forældresamarbejde, relationer, didaktiske overvejelser og klasseledelse kan være afgørende vigtige resourcefremmere
- Ligeværdighed og assymetri i samarbejdsrelationer er motivationsfremmende
- At for forskellige problemforståelser aktørerne imellem i sig selv kan vedligeholde problemet, hvorfor samarbejdspektivet er afgørende vigtigt.

BEMÆRK!

Serviceovens § 153 stk. 1: Personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, skal underrette kommunalbestyrelsen, hvis de under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage:

- *At et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte.*
- *At et barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte på grund af de vordende forældres forhold.*
- ***At et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte på grund af barnets eller den unges ulovlige skolefravær eller undladelse af at opfylde undervisningspligten.***
- *At et barn eller en ung under 18 år har været udsat for overgreb.*

Kilde:

<https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=175036#id1215fa33-88ef-4306-b446-778ee6841c15>

Se desuden: <https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=176327>
§ 32, 33 og 35 (Bekendtgørelse af lov om Folkeskolen, 2014)

Bekymrende skolefravær og ansvar:

Ansvar for undervisning af og tilsyn med den enkelte elev i folkeskolen påhviler skolelederen.

Ansvar for, at den enkelte elev møder til undervisningen er forældrenes. (FL. § 35)
Skolelederen har et ganske særligt ansvar i forhold til bekymrende elevfravær.

Skolelederen har:

- ansvar for at fravær registreres med den korrekte kode i TEA
- ansvar for at der altid er én person, der har stafetten i forhold til elevens undervisning
- ansvar for at stafetloggen fra "bedre tværfaglig indsats" anvendes
- ansvar for at der senest 4 uger efter, at en elev er kommet hjem fra efterskole, er udarbejdet en skriftlig plan for det videre forløb (kan undlades såfremt der ikke er anledning til bekymring)
- ansvar for at der senest 4 uger efter, at der er kommet en elev fra anden skole, er udarbejdet en skriftlig plan for det videre forløb (kan undlades såfremt der ikke er anledning til bekymring)

Der kan være mange årsager til, at en elev har bekymrende fravær. Uanset årsagen til fraværet, vil det ramme eleven, som bl.a. kan få vanskeligt ved at gennemføre folkeskolens afgangsprøver og senere ungdomsuddannelse.

Erfaringerne viser,

- at procedurebeskrivelser er påkrævet for elever i hele skoleforløbet
- at inddragelse af eleven er en nødvendig forudsætning for at der findes en holdbar løsning for elevens skolegang

I hele perioden, fra et bekymrende elevfravær registreres indtil en holdbar løsning er fundet, skal skolen have løbende kontakt med forældrene og Familieafdelingen.

(Retningslinjer, Skive Kommune, november 2015)

Relevant lovgivning og vejledning:

BEK nr. 694 af 20/06/2014

Bekendtgørelse om sygeundervisning af elever i folkeskolen og frie grundskoler

BEK nr. 696 af 23/06/2014

Bekendtgørelse om elevers fravær fra undervisningen i folkeskolen

[Skolechefens] Brev til forældre vedr. bekymrende elevfravær – Skabelon

LBK nr. 786 af 15/06/2015

Bekendtgørelse af lov om friskoler og private grundskoler m.v.
Kapitel 8, Undervisning i hjemmet m.v.

Publikation fra Undervisningsministeriet, august 2012

Kommuners indsats mod langvarigt fravær i folkeskolen.

Publikationen indeholder eksempler på 4 kommuners og 1 regionskommunes indsatser på området. Desuden en regelsamling med korte resumeer af relevant lovgivning.

Litteratur og inspiration:

Antonovsky, Aaron (2007), *Helbredets mysterium*, p. 150-160, Gyldendal

Boel, Kitt m.fl. (2013), *Inklusion i skolen*, Dansk Psykologisk Forlag

Den professionelle bekymring, (2013), Undervisningsministeriet

Fra fravær til fremmøde, Århus Kommune

Kearney, C. A. (2002), *Psychopathologi and behavioral assessment*, p. 235-236, Springer

Kearney, C. A. (2008), *School Refusal Behavior in youth*, Elsevier

Lovereide, Stine, (2004) *Forskning om skolevegring*, *Special-pedagogikk*, nr. 11

Menutti, R. B., Christner R. W., Freeman A. (2012), *Cognitive-Behavioral Interventions in Educational Settings*, Tayl

Nordahl, Thomas (2012), *Eleven som aktør – fokus på elevens læring og handling*, Hans Reitzels Forlag

Stewart-Ferrer, C. A. (?), *Skolefobi/skolevægning – Årsager og løsninger*
http://www.academia.edu/15095521/Skolefobi_skolev%C3%A6gning_

Thomsen Aa, (2000), *Kognitiv adfærdsterapi og skolefobi*, *Pædagogisk Psykologisk Rådgivning*, 37. årg., nr. 2. p. 181-202

UVM:

https://uvm.dk/Service/Publikationer/Publikationer/Folkeskolen/2012/Kommuners-indsats-mod-langvarigt-fravaer/Regelsamling-kort-resume-af-relevante-regler/Samarbejde_mellem_skole_og_sociale_myndigheder

Et tværfagligt samarbejde

Venlig hilsen

Bettina Alberg, skoleleder, Breum Skole

Anja Østergaard Jensen, leder, Ti´eren

Poul Krag, skolekonsulent, skoleafdelingen

Maria Dalgaard Sønder, skolesocialrådgiver, KUFA

Helle Wium Krogh, psykolog, PPR

SKIVEKOMMUNE

*Den smukkeste gave,
du kan give et andet
menneske, er kvaliteten
af din opmærksomhed!* (Richard Moss)

*Fordi:
Skolefravær kan udvikle sig til et alvorlig
niveau - før det opdages.*

